

Editoriaal

Marieke Dewitte

Het eerste nummer van het nieuwe jaar ligt voor je klaar, een jaar waarin we hoopvol uitkijken naar *ontmoetingen*. Maar amper een paar weken na de nieuwe start kwam het nieuws dat iedereen voelde aankomen, maar waar niemand echt op voorbereid was (alsof je dat ooit kan zijn); Ellen Laan is niet meer. De 'grand dame', de 'godmother' van de seksuologie, de vrouw die het streven naar seksuele gelijkwaardigheid en het onderzoeken, alsook agenderen van het (vrouwelijk) seksueel plezier tot haar levenswerk maakte. Dat ze niet alleen een grote impact had in de Lage Landen maar ook ver daarbuiten bleek uit de vele internationale *awards* die ze doorheen haar carrière heeft mogen ontvangen. In het *In Memoriam* (wat reeds eerder verspreid werd via TvS en NVVS-kanalen) lezen jullie meer over haar werk, haar verwezenlijkingen en haar persoon. Ze was een inspiratie voor velen, zowel voor onderzoekers, klinici als voor het brede publiek. Net omdat haar bijdrage zo groots en uniek is, dragen we een volgend nummer op aan haar werk en haar invloed de dag van vandaag.

In dit nummer nemen we afscheid van nog een andere 'grande dame', gelukkig een afscheid van een totaal andere aard. Prof. Dr. Ine Vanwesenbeeck legde vorig jaar haar Bijzondere Leerstoel neer aan de Universiteit Utrecht. Tijd voor welverdiende rust. Even geen moeten, geen *to do* lijst, gewoon denken, lezen, zijn en genieten. En tussen dat genieten door is er vast wel ruimte voor reflectie en participatie, dus ik vermoed en hoop vooral dat Ine ons zal blijven vergenoegen met haar inzichten. Ons denken en handelen met betrekking tot het seksueel welzijn van jongeren is grondig beïnvloed door Ine haar onderzoek en reflecties. Uiteraard reiken die inzichten verder dan de Leerstoel van 10 jaar. Het feestelijk afscheid dat gepland stond begin februari, waarin naast een borrel ook een mooi wetenschappelijk programma samengesteld werd, kon helaas niet doorgaan door de coronamaatregelen die het feestelijke karakter zouden tenietdoen. De *line-up* bestond uit sprekers uit de verschillende organisaties waar Ine Vanwesenbeeck (vooral) aan verbonden was. Het tijdschrift heeft (ook) aan hen de ruimte geboden om hun beoogde toespraak op schrift te stellen om ervoor te zorgen dat het afscheid van Ine niet ongemerkt voorbij zou gaan. De impact van Ine haar denken en doen blijkt nog maar eens uit de inspirerende bijdragen in dit nummer, waarin de auteurs hun warme herinneringen aan Ine delen.

Het einde van Ine haar 'officiële' loopbaan betekent ook het einde van haar rol als bestuurslid van dit tijdschrift. Ik heb Ine leren kennen als een enthousiaste, intelligente, hardwerkende, integere en ruimdenkende vrouw. Ze was zeer betrokken bij het beleid en de voortgang van het tijdschrift, en ook zeer actief in het schrijven van artikelen en het recenseren van boeken, altijd gevat en met vlotte pen. Haar kenmerkende schrijfstijl en scherpzinnige inzichten hebben me meermaals de ogen geopend. Ik heb dankzij Ine veel geleerd over een thema waar ik niet zo thuis in ben, maar ontzettend belangrijk is: het seksueel welzijn van jongeren en de verwevenheid met maatschappelijke tendensen en gesocialiseerde denkwijzen over gender. Ine, mogen we je vanuit het bestuur van harte danken voor je jarenlange inzet. We nemen helaas ook afscheid van Jacques van Lankveld als bestuurslid en als voorzitter van het tijdschrift. Meer dan 20 jaar heeft Jacques het blad gediend, eerst als hoofdredacteur, dan als bestuurslid en de laatste jaren als voorzitter. Hij wist rust en structuur te brengen in de bestuursvergaderingen en ging nauwgezet aan de slag met het opstellen en opvolgen van actielijsten. Ik ken Jacques als een bescheiden, welbespraakte, efficiënte 'doener'. Iemand die hard werkt, maar zich eerder op de achtergrond houdt, om van daaruit zijn inzichten te verspreiden en aldus een prominente rol te spelen in de seksuologie. Jacques weet als geen ander hoe wetenschappelijk onderzoek te doen met een klinische insteek, inclusief vertaalslag naar een niet-wetenschappelijk publiek. Net als Ine, is Jacques tijdens het voorbije jaar, enigszins ongemerkt, op emeritaat gegaan. En net als Ine vermoed ik dat Jacques actief zal blijven in het veld, daarvan getuigt zijn actieve participatie in het *European Sexual Medicine Network*, met voldoende ruimte voor rust, genieten en reizen. Jacques, ook jou willen we van harte danken voor je jarenlange inzet en waardevolle inzichten.

Na alle dank- en afscheidswaarden richten we ons op de inhoud van dit nummer. Zoals aangegeven starten we met een reeks artikelen geïnspireerd door Ine haar werk. Ine Vanwesenbeeck reflecteert op ontwikkelingen in het seksuele welzijn van jongeren heden ten dage. De hier gepubliceerde tekst zou het uitgangspunt zijn voor haar afscheidsrede bij gelegenheid van (haar emeritaat en) de beëindiging van de Bijzondere Leerstoel op dat terrein aan de Universiteit. De Looze en van Ditzhuijzen (Jeugdstudies Universiteit Utrecht) beargumenteren het belang van

sekspositiviteit in de seksuele vorming. Marianne Cense (Rutgers) plaatst de hedendaagse norm van seksuele autonomie in perspectief. Peter Leusink (NVVS/TvS) beschouwt de ontwikkelingen op het vlak van transgenderzorg. En Quirine Lengkeek (SeksWerkExpertise) beziet in haar column (oordelen over) de jonge feminist op het platform *OnlyFans*. Daphne van de Bongardt zou, vanuit NVVS en Seksueel Welzijn Nederland en bij het droeve gemis van haar in eigen persoon, het werk van Ellen Laan voor het voetlicht hebben gebracht. Die bijdrage zal nu opgenomen worden in het geplande TvS themanummer ter nagedachtenis aan Ellen.

In het tweede deel van dit nummer besteden we uitgebreid aandacht aan de inspiratiedag over de toekomst van seks die op 16 december georganiseerd werd door Sensoa, Vlaams expertisecentrum voor seksuele gezondheid. Je leest een weergave van de *key-note* lezingen over de toekomst van gender en seksuele oriëntatie door Els Elaut, de toekomst van technologie door Chloé De Bie en de toekomst van relaties door mezelf, Marieke Dewitte, en Katrien De Graeve. Elke lezing werd gevolgd door een debat tussen de spreker en verschillende experts in het betreffende veld zoals Jaouad Alloul, Bieke Purnelle, Lilly Franck, Paul Enzlin, Heleen Debruyn en Justin Lehmiller. Sandra van den Eynde en Svenja Vergauwen, de organisatoren van de inspiratiedag, hebben de belangrijkste inzichten uit de debatten samengevat.

Naar goede gewoonte sluiten we af met een literatuurtip. Een boek dat de thema's uit beide onderdelen van dit nummer synergetisch samenbrengt. Voor je dit nummer induikt, wil ik jullie nog even herinneren aan het (eerder uitgestelde) Lustrumcongres dat doorgaat op 10 juni in De Reehorst in Ede. Ik hoop jullie in groten getale te mogen ontmoeten, in *real life*, mét veel goesting en vooral zónder coronamaatregelen en oorlog en andere dreigingen.